

Едно дете – два езика

Информации, идеи и съвети за родителите.

Verfasser: Prof. Hannes Scheutz, Universität Salzburg

Многоезичността – проблем или шанс за детето ни?

Когато детето от първите години на живота си учи два различни езика, за него това е важна предпоставка за бъдещите му постижения в училище и в професията. В този смисъл многоезичността е шанс и обогатяване за Вашето дете. От друга страна изучаването на втори език е също и особено предизвикателство. Често вторият език не се научава така перфектно както майчиният. Следващите съвети имат за цел да Ви помогнат да се справите възможно най-добре с изискванията на многоезичното възпитание.

На кой език да говорим с детето си?

При общуването с Вашето дете използвайте езика, който Вие най-добре владеете – най-често това е езикът, с който сте израстнали. Не е вярно, че за езиковото развитие на детето е по-добре родителите да се стараят да говорят с него на немски. Даже ако бащата и майката говорят различни езици, детето се справя безпроблемно с това. Важното е веднъж да решите кой език ще употребявате с него и да се придържате последователно към този регламент, така че детето Ви да знае: с майка говоря така, с татко така...

Свързано ли е изучаването на втори език с особени трудности?

Често родителите се опасяват, че детето им няма да научи никой от двата езика „правилно“. Обаче за децата бездруго е възможно да учат два (дори понякога три) езика паралелно, ако те от малки бъдат насърчавани в тези езици – т.е. ако тези езици редовно се използват.

Дете, което израства многоезично, навярно ще проговори първите думи и изречения малко по-късно, но това не играе никаква роля за по-нататъшното му развитие. Даже в началото двата езика понякога биват смесвани, защото думи или граматически форми на единия език биват замествани с тези на другия. Това смесване на езиците обаче изчезва в момента, когато детето започне да говори двата езика добре. Тогава езиците биват точно различавани и разграничавани един от друг. Ако децата едва по-късно влязат в досег с чужд език, тази фаза на смесване на езиците продължава значително по-дълго, характеристиките на

първия език (примерно особеностите на произношението) биват пренасяни върху втория език.

Как можем да помогнем на детето си при овладяването на двата езика?

За деца, които израстват тук, е изключително важно да владеят немския език. Добрите езикови познания са необходимата основа за по-нататъшни училищни и професионални успехи. Вие като родители можете да създадете условията за това, давайки възможност на детето си още от ранна възраст да слуша и говори немски. Това става чрез контакти с немскоезични деца или възрастни, каквито примерно има всеки ден в детските заведения (ясли, градини и забавачници). Така че е много важно колкото може по-рано детето Ви да посещава такива заведения и да усвоява знания по немски. Колкото по-късно бъде научен немският, толкова по-големи са трудностите; в никакъв случай не бива да се изчаква с това до тръгването на училище. Родителите са голям образец за децата си. Затова от решаващо значение за успешното изучаване на езици е детето да усети, че Вие цените еднакво двата езика. От една страна можете да покажете, че сте горди с майчиния си език като го използвате в семейството, от друга страна можете също така да подчертаете важността на немския и на двуезичността. Особенно поощрени и мотивирани се чувстват децата, когато виждат как родителите им се стараят да научат добре немски. Ако например и Вие посещавате езиков курс по немски или питате детето си как този или онзи израз е на немски – какво по-хубаво признание за детето Ви, че е на прав път.

Какво можем да направим в ежедневието за езиковото развитие на нашето дете?

Вкъщи децата научават своя първи език. Това става по съвсем нормален начин, без съзнателно „учене“ на думи или граматически правила. Колкото повече Вие разговаряте с детето си и така го подтиквате към самостоятелно говорене и разказване, толкова по-добре се развива то езиково. Постепенно то се учи да изразява с думи, словесно представите и мислите си.

Възможности за езиков обмен има достатъчно много: оставете детето да разкаже за преживяванията си, разглеждат колкото може по-често заедно книги с картинки, четете му, разказвайте за работата си, за Вашите преживявания, случки от Вашето детство, от всекидневието Ви, разказвайте измислени истории, приказки... – колкото повече, толкова по-добре! Така подпомагате развитието на детето си и го подкрепяте по възможно най-добрия начин при усвояването на езика.

Още нещо: телевизията не е особено подходяща за добиване на езикови познания, тъй като децата се концентрират преди всичко върху визуалната страна и по-малко върху това, което се казва. По-уместни са звукови касети, компактдискове с приказки или фантастични разкази от ежедневието.

Как да постъпим, ако детето неочаквано пожелае да говори само един език?

Понякога може да се случи детето да използва само един език – то говори примерно вкъщи само немски, макар че родителите говорят друг език. Такива фази не са нещо особено: останете въпреки всичко при привичния си език и употребявайте и занапред майчиния си език като домашен – езиковите познания на детето си остават и по-късно децата обикновено отново са готови да използват у дома семейния език.

И обратният случай е възможен: детето отказва да говори немски в детската градина или пък не постига учебен напредък за дълъг период от време. Тук родителите би трябвало да се запитат доколко те самите са позитивно настроени към немския, респективно доколко е важна за тях самите двуезичността. Често причините за такъв езиков отказ са, че детето не се радва на достатъчно оценяване и поощрение за старанието си да говори немски.

Какво са нарушенията в езиковото развитие?

Когато езиковите умения на детето на майчиния му език значително се отклоняват от тези на неговите връстниците, може да се касае за нарушение в езиковото развитие.

Това налага медицинска консултация и терапевтично лечение. Появят ли се обаче особености и забавено развитие при немския като втори език, то това не е признак за нарушено езиково развитие, а че детето има ограничен досег с немския. В такъв случай би трябвало да се погрижите за повече контакти с немскоезични деца и евентуално за целенасочено и засилено подпомагане по немски.